

ORTA ASYA VE GÜNEYDOĞU AVRUPA'YA YÖNELİK KISA SÜRELİ EĞİTİM VE ETKİLEŞİM PROJESİ SONUÇ RAPORU

HAZIRLAYAN

Yrd. Doç. Dr. Kenan DAĞCI
Elnur OSMANOV

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	3
1. PROJENİN KONUSU.....	5
2. PROJE KOORDİNATÖRÜ VE UYGULAYICI KURUM.....	5
3. PROJEYE DESTEK SAĞLAYAN KURUMLAR.....	5
4. PROJENİN GERÇEKLEŞTİRİLDİĞİ YER	5
5. PROJENİN UYGULANMA TARİHİ	5
6. PROJEYE KATILANLAR.....	6
7. PROJE UYGULAMA PROGRAMI.....	7
8. PROJENİN DEĞERLENDİRİLMESİ	9
8.1 Genel	9
8.2. Güvenlik.....	10
8.3. Ekonomi.....	10
8.4. Siyaset.....	10
8.5. Sosyokültür	11
9. SONUÇ VE ÖNERİLER	12

SUNUŞ

Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından bağımsızlığını kazanan Türk Cumhuriyetleri ile ilişkilerin geliştirilmesi yönünde önemli girişimlerde bulunulmuştur. Bu girişimlerin sürekli ve kalıcı bir sistem anlayışı içerisinde planlanması ve yürütülmesi büyük önem arz etmektedir. Aynı şekilde, Yugoslavya'nın dağılmasının ardından Güneydoğu Avrupa'nın yaşadığı bunalım dünyanın dikkatini bu bölgeye çekmiştir. Avrupa ile Orta Doğu ve Orta Asya arasında geçiş noktası olarak önemli bir yer teşkil eden bölgenin istikrarı için, başta Avrupa Birliği olmak üzere, uluslararası arenada çeşitli girişimlerin yapıldığı gözlenmektedir.

Gelişmekte olan yeni süreç içerisinde bölgenin değişik ülkelerinde yaşayan ve Türkiye ile kültürel, dilsel, dinsel ve benzeri bağları bulunan toplumlara işbirliği platformunun oluşturulması gelecekte karşılıklı çıkarların korunması açısından önem taşımaktadır. Bu maksatla, böyle bir platforma zemin oluşturacak "Orta Asya ve Güneydoğu Avrupa'ya Yönelik Kısa Süreli Eğitim ve Etkileşim Projesi" hazırlanmış ve uygulanmıştır.

Proje kapsamında; bir sistem bütününe ilk ayağını oluşturacak şekilde, Türk Cumhuriyetleri ile Güneydoğu Avrupa ülkelerinin faal ve seçkin insanları tespit edilmiş, gelecekte ülkelerinde söz sahibi olacak olan bu katılımcılara Türkiye'nin 2000'li yıllarda gerçekleştirdiği yeni açılımlar, siyasî, ekonomik, hukukî ve sosyokültürel zeminde kazandığı vizyon konusunda ilk elden ve detaylı şekilde bilgiler verilmiştir.

Projenin uygulanması safhasında; Türkiye'nin 21. yüzyılın başlarında geçirdiği dönüşüm, Güneydoğu Avrupa ülkeleri ile Türk Cumhuriyetleri'nin ekonomi, dış politika, bölgesel güvenlik ve barışın sağlanması konularında kaydettiği ilerlemeler bizzat bu ülkelere gelen katılımcılarla birlikte ele alınmıştır. Bu çerçevede bölgesel işbirliği konularında fikir alışverişinde bulunulmuş, geleceğe yönelik olarak, işbirliğini arttıracak önlemler tespit edilmiştir.

Projenin temel hedefi katılımcılar arasında etkileşim sağlamaktır. TASAM bu hedefi gerçekleştirebilmek için Türkiye'de bir ilk olma özelliğine sahip "I. Uluslararası Türk-Afrika Kongresi"ni aynı hafta içerisinde hayata geçirmiş ve Güneydoğu Avrupa ülkeleri ile Türk Cumhuriyetleri'nden gelen katılımcıların da bu kongreye iştirak etmeleri sağlanmıştır. Bu sayede; Balkanlardan Orta Asya'ya ve Afrika'ya kadar uzanan bir coğrafyada Türkiye ile kültürel ve tarihi bağları olan katılımcıların birbirlerini daha yakından tanımalarına imkan sağlamıştır. Ayrıca IRCICA'nın "İslam Ülkeleri Kültür Haftası" programı aynı hafta içerisinde icra edildiği için bu etkinliklerin bir bölümüne de katılım sağlanmıştır. Böylece ortak değerleri paylaşan Güney Doğu Avrupa, Orta Asya, Afrika ve Orta Doğu halkları arasında bir etkileşim meydana gelmiştir.

ORTA ASYA VE GÜNEYDOĞU AVRUPA'YA YÖNELİK KISA SÜRELİ EĞİTİM VE ETKİLEŞİM PROJESİ

Proje uygulama safhasında elde edilen sonuçlar göstermektedir ki, proje sadece Türkiye ile katılımcı ülkeler arasında değil aynı zaman bölgeler arasında barış ve işbirliğinin gelişmesine de katkı sağlayacak bir sürecin ilk halkasını oluşturmuştur. Şüphesiz TİKA'nın desteği olmasaydı bu projenin uygulanması mümkün olmayacaktı. Bu nedenle katkılarından dolayı TİKA Başkanlığı'na teşekkür ederim. Projenin gerçekleştirilmesinde emeği geçen tüm katılımcılara, akademisyenlere ve TASAM personeline de ayrıca teşekkür ederim.

Gerçekleştirmiş olduğumuz "Orta Asya ve Güneydoğu Avrupa'ya Yönelik Kısa Süreli Eğitim ve Etkileşim Projesi"nin milletimize ve devletimize faydalı olması dileğiyle hürmetlerimi sunarım.

Süleyman ŞENSOY
TASAM Başkanı

1. PROJENİN KONUSU

Orta Asya ve Güneydoğu Avrupa'ya Yönelik Kısa Süreli Eğitim ve Etkileşim

2. PROJE KOORDİNATÖRÜ VE UYGULAYICI KURUM

Proje koordinatörü ve uygulayıcısı Türkasya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM)'dır.

Türkasya Stratejik Araştırmalar Merkezi, stratejik araştırmaların önemini kavrayan, ülkemizin bu konudaki ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan girişimci, bilim adamları ve araştırmacıların proje ürettiği ve yeni yaklaşımlar geliştirdiği özel bir kurumdur.

TASAM'ın amacı; dünyadaki gelişmeleri takip ederek, Türkiye'nin ikili, bölgesel ve çok taraflı uluslararası ilişkilerine; tarihî, kültürel, siyasî, iktisadî, hukukî, sosyolojik ve jeopolitik yapısına; içteki siyasî, ekonomik, sosyokültürel problemlerine yönelik bilimsel araştırmalar, incelemeler, analizler ve değerlendirmeler yaparak, karar alıcılara gerçekçi, dinamik, yaratıcı, çözümler ve karar seçenekleri üretmektir.

TASAM özel ve bağımsız bir merkez olarak, araştırma ihtiyacı içerisinde olan Türkiye ve yabancı ülkelerdeki özel kuruluşlara ve kamu kurumlarına sponsorluk ya da ticari sözleşmeler karşılığında hizmet veren ve mali anlamda varlığını bu yolla sürdüren bir kurumdur.

3. PROJEYE DESTEK SAĞLAYAN KURUM

Proje Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA)'nın desteği ile gerçekleştirilmiştir.

4. PROJENİN GERÇEKLEŞTİRİLDİĞİ YER

Dedeman Hotel, İstanbul
Yıldız Posta Cad. No: 52 Esentepe 34394 İstanbul
Tel : +90 212 337 39 00
Faks : +90 212 356 1950

5. PROJENİN UYGULANMA TARİHİ

20-25 KASIM 2005.

6. PROJEYE KATILANLAR

Makedonya (2)

- Enis Emin
- Veli Kreci

Bosna-Hersek (3)

- Amina Siljak-Jesenkoviç
- Adnan Muftaroviç
- İbrahim Aliç

Arnavutluk (3)

- Hajro Limaj
- Alban Tartari
- Migena Zaçe

Kosova (3)

- İsa Sülçevsi
- Güner Ureya
- Esin Muzbeg

Azerbaycan (3)

- Sevil Nuriyeva
- Ruslan Atakişiyev
- Kenan Muhtarov

Kırgızistan (2)

- Marat Ömürov
- Mirzat Rakınbekoğlu

Kazakistan (4)

- Zübeyde Şadkam
- Ergali Esbosinov
- Maksuthan Amanjanulu Jakıp
- Gülnaz Satbay

Türkiye (TASAM Uzmanları ve TİKA temsilcileri)

- Toplam: 20 + TASAM ve TİKA temsilcileri.

7 . PROJE UYGULAMA PROGRAMI

20 Kasım Pazar

Karşılama ve Otele Yerleştirme

21 Kasım Pazartesi

Tanışma

Atilla SANDIKLI, *TASAM Genel Müdürü*

- Küreselleşme
- Yeni Dünya Düzeni
- Büyük Ortadoğu Projesi

Prof. Dr. Hasret ÇOMAK, *Kocaeli Üniversitesi İİBF Dekanı , İİBF Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı ve TASAM Proje Yöneticisi*

- Dünyada Yeni Güvenlik Anlayışları ve Bölgeye Etkileri
- NATO
- AGSK / AGSP
- Bölgesel Güvenlik

Yrd. Doç. Dr. Kenan DAĞCI, *Kocaeli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi ve TASAM Proje Yöneticisi*

- Avrupa Birliği
- Türkiye - AB İlişkileri
- Türkiye'nin AB'ye Üyelik Sürecinin Bölge Ülkelerine Etkileri

22 Kasım Salı

E. Kur. Kd. Alb. Ali ÇANKAYA, *TİKA Strateji Geliştirme ve Koordinasyon Başkanı*

- Türkiye'nin Kalkınma Yardımları Çerçevesinde Kültürel Coğrafyasında Geliştirdiği Kalkınma Politikaları ve Stratejileri

Prof. Dr. Hasan SELÇUK, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi ve TASAM Proje Yöneticisi*

Prof. Dr. Vildan SERİN, *Fatih Üniversitesi İİBF Öğretim Üyesi*

- Dünyadaki Ekonomik Gelişmeler
- Türkiye Ekonomisindeki Gelişmeler
- Bölgesel Ekonomik İlişkiler

Doç. Dr. Ahmet KAVAS, *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi ve TASAM Proje Yöneticisi*

Yrd. Doç. Dr. Ahmet ŞİRİN, *Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi*

Dr. Abdullah ÖZKAN, *TASAM Proje Yöneticisi*

Basın Danışmanı Erol ERDOĞAN, *TASAM Proje Yöneticisi*

- Bölge Ülkeleri Arasında Sosyo - Kültürel Etkileşim
- Kültürel İşbirliği
- Eğitim Alanında İşbirliği
- Medya

23 Kasım Çarşamba

Afrika Kongresi

- Afrika Tarihine Genel Bakış
- 21. Yüzyılda Afrika
- Türkiye - Afrika İlişkileri

24 Kasım Perşembe

- Tarihi ve Kültürel Yerlerin Gezilmesi
  - Topkapı Sarayı
  - Sultanahmet Camii
  - Miniatürk

25 Kasım Cuma

Doç. Dr. Bülent ARAS, *Işık Üniversitesi Öğretim Üyesi ve TASAM Proje Yöneticisi*

Yrd. Doç. Dr. Nesrin KENAR, *Sakarya Üniversitesi Öğretim Üyesi*

- Türk Dış Politikası
- Yeni Komşuluk İlişkileri
  - Orta Asya
  - Kafkaslar
  - Ortadoğu
  - Balkanlar
- Bölgesel Sorunlar ve İşbirliği Alanları

Atilla SANDIKLI, *TASAM Genel Müdürü*

- Birlik Oluşturma Stratejisi ve Egemenlik
- Devletler Birliği

Akşam Yemeği ve Veda Töreni

8. PROJENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

8.1. Genel

TASAM ve TİKA işbirliği ile gerçekleştirilen “Orta Asya ve Güneydoğu Avrupa'ya Yönelik Kısa Süreli Eğitim ve Etkileşim Projesi”, ortak tarihî ve kültürel değerleri paylaşan katılımcıların bir araya gelerek kaynaşmalarını sağlaması ve geldikleri ülkelerle ilgili meydana gelen gelişmeleri ilk elden dile getirebilmeleri açısından önemli bir katkıda bulunmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti, 3 Ekim 2005 tarihinde katılım müzakerelerinin başlamış olması nedeniyle Avrupa Birliği (AB)'ne tam üyelik yolunda önemli bir mesafe kaydetmiştir. Bu gelişme yalnızca Türkiye için değil aynı zamanda Balkanlar, Orta Asya, Orta Doğu ve hatta Afrika'nın bir bölümü ile ortak tarihî ve kültürel değerlere sahip olmamız nedeniyle son derece önemli bir gelişmedir.

Türkiye, AB ile tam üyelik sürecinde köklü değişim ve dönüşümlere sahne olmaktadır. Yakaladığımız bu değişim ve dönüşüm iktisadî, siyasî ve sosyo-kültürel alanlara yansımakta ve Türkiye'ye yeni ufuklar açmaktadır. Bu nedenle Türkiye'de meydana gelen gelişmelerin bölge ülkelerini de içine alan bir “çekim alanı” meydana getireceği değerlendirilmektedir. Türkiye bu çekim alanının merkezinde olacaktır. Bu konumu itibarıyla Türkiye bir takım hak ve yükümlülüklerle karşı karşıyadır. Türkiye bu özelliğinin bilincinde olarak uzun vadeli bir duruş sergilemelidir.

Balkanlar, Orta Asya, Orta Doğu ve hatta Afrika'da Türkiye'nin “soft power” olarak ifade edilen “yumuşak gücünü” arttıran bir potansiyel mevcuttur. Bu potansiyel, gerçekleştirmiş olduğumuz projede de açıkça ortaya çıkmıştır. Balkanlar ve Orta Asya'dan gelen katılımcılar kendileri dışında dünyanın başka coğrafyalarında da ortak değerleri paylaştıkları halkların yaşadığını gördüklerini ifade etmişler, bu konudaki şaşkınlıklarını dile getirmişlerdir. Buradan da anlaşılmaktadır ki; Türkiye her ne kadar Balkanlar, Orta Asya, Ortadoğu ve Afrika'ya yönelik ayrı ayrı projeler icra etmiş olsa da bu halkları bir araya getirip etkileşime girmelerini sağlamak Türkiye'nin menfaatleri açısından da son derece önemlidir. Bu nedenle, ilkinin gerçekleştirdiğimiz bu projenin her yıl devam ettirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Türkiye günümüze kadar iç ve dış politikasında birinci önceliği AB'ye vermiştir. Ancak, AB ile tam üyelik süreci hukuksal ve siyasal anlamda geriye dönülemez bir zemine oturmuştur. Bu nedenle Türkiye-AB ilişkilerinin artık kendi sürecinde devam edeceği kabul edilmektedir. Bu bağlamda Türkiye'nin yukarıda tarif edilen yumuşak gücünü arttıracak potansiyel üzerinde yoğunlaşması gerektiği düşünülmektedir.

8.2. Güvenlik

Soğuk savaşın ardından gerek Balkanlarda gerekse Orta Asya ve Kafkaslar'da oluşan güç boşluğu ABD, AB ve diğer bölgesel aktörler tarafından doldurulmaya çalışılmaktadır. Oysaki Türkiye'nin kültürel ve siyasî bakımdan bu bölgelerle geçmişe dayalı sıkı bir bağı bulunmaktadır. Bundan dolayı bu bölgelerde ortaya çıkan bir sorun doğrudan bu bölgelerde yaşayan Türk ve Müslüman halkları da rahatsız etmesi nedeniyle, Türkiye'yi birinci derecede ilgilendirmektedir.

Geçmişte görüldüğü gibi bu bölgelerde ortaya çıkan istikrarsızlıklar Türkiye'ye göç olarak yansımaktadır. Türkiye'ye doğru meydana gelecek bir göç dalgasının bir çok siyasî ve ekonomik sonuçlar doğuracağı açıktır. Göç dalgası Türkiye'nin ekonomik güvenliğini etkilediği gibi tarihî ve kültürel hinterlandında bulunan halkların bölgelerini terk etmeleri nedeniyle Türkiye'nin bu bölgelerdeki siyasî etkinliğini kaybetmesine de neden olmaktadır. Öte yandan Türkiye açısından bu bölgeler jeopolitik, ekonomik, kültürel, siyasî ve askeri bakımdan stratejik bir öneme sahiptir. Bu nedenle Türkiye bu bölgelerde meydana gelecek gelişmelerin içerisinde yer almalıdır.

8.3. Ekonomi

Orta Asya ve Güneydoğu Avrupa'daki ülkelerin ekonomileri son derece zayıf ve kırılgan bir yapı arz etmektedir. Bölgede birçok alanda özelleştirmeler gerçekleştirilmektedir. Ancak Türk yatırımcılar bu özelleştirmelere iştirak etmemektedir. Bir ülkenin en önemli dinamiklerinden birisi de sermaye kesimidir. Türkiye'nin ilgi ve menfaat alanlarında bulunan bu ülkelerde kritik sektörlerdeki işletmeler yok pahasına özelleştirilmekte, bir çok yabancı aktör söz konusu özelleştirmelere aktif şekilde katılmaktadır. Yakın gelecekte Güney Doğu Avrupa ülkelerinin büyük çoğunluğunun Türkiye'den önce AB'ye tam üye olabilecekleri ihtimali göz önünde bulundurularak hükümetimizin Türk yatırımcısını bu bölgelere yatırım yapması konusunda teşvik etmesi büyük önem taşımaktadır.

Tarım, ticaret, bankacılık vb. alanlarda ilişkileri geliştirmek için ortak çalışmalar yapılmalıdır.

8.4. Siyaset

Türkiye'nin tarihi ve kültürel hinterlandında bulunan ülkelerde gerçekleştirilecek projeler etnik ve ideolojik temele dayandırılmadan "ortak tarihi ve kültürel değerleri" referans almalıdır.

Aynı ortak değerleri paylaştığımız bu ülkelerde demokrasi, hukukun üstünlüğü ve serbest piyasa ekonomisinin gelişmesi teşvik edilmelidir. Ancak bu alanda yapılacak girişimler her ülkenin

somut sosyolojik yapısı ve konjonktürü göz önünde bulundurularak yapılmalıdır. Bu proje çalışmasında elde edilen bulgulardan da anlaşılmaktadır ki, proje kapsamında bulunan ülkelerde sadece Türkiye değil bir çok farklı ülkelere ait oyuncular faaliyet göstermektedir. Bu nedenle Türkiye projelerini hem yerel halkı hem de bu oyuncuları rahatsız etmeyecek şekilde; sivil toplum örgütleri, araştırma merkezleri, üniversiteler ile işbirliği içerisinde yapılmalıdır. Türkiye, bu konuda çalışan sivil toplum kuruluşlarını desteklemelidir.

Kamu yönetimi alanında işbirliği yapılarak mahalli idareler konusundaki gelişmeler değerlendirilmelidir.

8.5. Sosyokültür

“Orta Asya ve Güneydoğu Avrupa’ya Yönelik Kısa Süreli Eğitim ve Etkileşim Projesi”ne katılan katılımcılara önce medyanın işleyiş yapısı anlatılmış, sonra toplumsal etkileri hakkında bilgi verilmiştir.

Küreselleşme süreciyle birlikte medyanın değişen yapısı ele alınarak medyanın artan etkisi vurgulanmıştır.

Küresel medyanın beraberinde getirdiği sorunlara da dikkat çekilmiş, medya içeriklerinin toplumun sosyo-kültürel yapısı üzerindeki olumsuz etkilerinin altı çizilmiştir.

Medya gücünün yapısı ve etkileri hakkında genel bilgiler verildikten sonra katılımcılara kendi ülkelerindeki medyanın toplum üzerindeki etkileri sorulmuş, devamında da ülkelerinden Türkiye'deki medya ortamını nasıl gözlemledikleri sorusunun cevabı aranmıştır.

Karşılıklı görüş alışverişinden ortaya çıkan saptamalar oldukça dikkat çekicidir:

a. Gerek Güney Doğu Avrupa gerekse de Orta Asya ülkelerinden gelen katılımcılar, kendi ülkelerinde Türkiye'deki televizyon kanallarını yoğun olarak izlediklerini belirtmişlerdir.

b. Türk televizyonlarında en çok yerli dizileri izlediklerini ifade etmişlerdir.

c. Hatta bir katılımcının dikkat çektiği şu gerçek oldukça anlamlıdır: Türk televizyonlarındaki dizileri yakından izleyen ve beğenen çoğu aile, yeni doğan çocuklarına dizilerdeki kahramanların isimlerini vermektedir. Bu ifade, medyanın kültürel etkileşim alanında ne kadar etkili bir araç olduğunu somut bir şekilde ortaya koymaktadır.

d. Orta Asya'dan programa katılan katılımcılar, Türk televizyonlarında yayınlanan dizilerin, kendi ülke televizyonları tarafından satın alınarak, bazen kendi dillerine çevrilmiş haliyle, bazen de alt yazılı bir şekilde yayınlandığını belirtmişlerdir. Ancak, dizilerde işlenen konuların Türk aile yapısı, gelenekleri ve ahlaki yapısıyla çoğu kez paralellik arzetmediğini ifade etmişler, dizilerde daha çok Türkiye'nin kendi değerlerini tanıtıcı ve gençleri bilgilendirici konulara yer verilmesini talep etmişlerdir.

e. Katılımcılar, izledikleri Türk televizyonlarında belgesel, tarihî film, Türkiye'yi tanıtıcı yayınlar ve kültürel programların eksikliğinden yakınmışlardır.

f. Katılımcılar, televizyonlarda en çok magazin programlarını izlediklerini ifade etmişlerdir. Türkiye'deki sanatçıların, sporcuların, işadamlarının ekranlara yansıyan haberleri, Balkanlardan Orta Asya'ya kadar televizyon yayınları aracılığıyla yakından izlenmektedir.

g. Katılımcıların, “televizyonda gördüğümüz ışıltılı Türkiye manzaraları ile burada karşılaştığımız arasında fark var” sözünün de altını çizmek gerekmektedir. Televizyon yayınlarının “Türkiye gerçeğini” yeterince yansıtmadığı, halkın sorunlarını ekranlara taşımadığı vurgusu, ülkemizi dışarıdan izleyenler tarafından da dile getirilmektedir.

9. SONUÇ VE ÖNERİLER

1. Orta ve uzun vadeli olarak ortak projeler planlanmalı, projelerin ilerlemesini değerlendirmek üzere yılda bir kez toplantı yapılmalıdır. Toplantılar sırayla projeye dahil ülkelerin ev sahipliğinde gerçekleştirilmelidir.

2. Katılımcıların vurguladıkları ve dikkat çektikleri konulardan hareketle yapılması gerekenleri ise şöyle özetlemek mümkündür:

a. Katılımcılardan edinilen izlenimlere göre, Güneydoğu Avrupa ve Orta Asya bölgesinde yaşayan kişiler, Türkiye'de yayın yapan televizyonları sanıldığından daha çok izlemektedirler. Bu önemli bir fırsattır, televizyon aracılığıyla kültürel etkileşim kurulabilir. Ancak bunun için bilinçli programlar yapılmalı, o bölgelerde yaşayan insanların ihtiyaçları gözetilmelidir. Katılımcılar en çok tarih, eğitim ve gençlere yönelik programlara ihtiyaç olduğunu vurgulamışlardır.

b. Türkiye'de yayın yapan tüm televizyonlar artık küresel bir izleyici kitlesine hitap ettiklerinin

farkında olarak hareket etmelidirler. Sadece Türkiye'deki izleyici kitlesine yönelik olarak yapılan programlar çok yerel kalabilmektedir. Ülkemizle etkileşim içinde olabilecek ülkelerle işbirliği imkanları mutlaka araştırılmalı ve değerlendirilmelidir.

c. Özel televizyon kuruluşlarının yanı sıra, TRT'ye bu konuda çok önemli görevler düşmektedir. Katılımcılar TRT yayınlarının daha fonksiyonel hale getirilmesini ve izlenilirliğinin artırılmasını talep etmişlerdir. Bu talepler doğrultusunda TRT, ülkemizin tarihini, kültürel değerlerini tanıtıcı programlar, belgeseller yapmalı, Güneydoğu Avrupa ve Orta Asya bölgesinin televizyonları tarafından yapılan benzer programların da ülkemizde gösterilmesini sağlamalıdır.

d. Başta Kültür ve Turizm Bakanlığı olmak üzere Türkiye'nin tanıtımı ve yurtdışındaki etkinliğinin artırılmasıyla ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları medya gücünden daha fazla yararlanmanın yollarını aramalıdır. Çünkü olumlu ya da olumsuz kanaatler küreselleşme çağında ancak medya ile böylesine etkili bir şekilde oluşturulabilmektedir. Bu nedenle Türkiye'nin tarihi birikimi ve kültürel değerlerinin yaygınlaştırılması başlıca "devlet politikası" olarak benimsenmeli ve bu politikaya ülkenin tüm kamu kurum ve kuruluşları başta olmak üzere, sivil toplum örgütleri ve medya organları destek vermelidir.

3. Eğitim alanında sürekli öğrenci ve öğretim üyesi değişimi yapılmalı, kültürel, eğitsel ve toplumsal ilişkiler geliştirilmelidir. Bu değişimler yaz dönemlerinde kısa süreli yapılabileceği gibi misafir statüsünde de gerçekleştirilebilir. Ayrıca, Türkiye'de eğitimlerini tamamlayan öğrencilerin ülkelerinde denkliklerinin tanınması için faaliyetlerde bulunulmalıdır.

4. Proje kapsamındaki bölgelerde Türk okulları Türkçe, Almanca, İngilizce, Rusça bilen geniş bir kültür vizyonuna sahip binlerce öğrenci yetiştirmiştir. Bu alandaki gelişmeler siyasî ve sosyal alanlara da yansıtılmalıdır.

5. İmaj geliştirmek amacıyla toplantılar ve yapılan faaliyetlerin medya aracılığı ile kamuoyuna tanıtılması gereklidir. Bunun için ortak medya grubu oluşturarak gerekli düzenlemeler yapılmalı ve hayata geçirilmelidir.

6. Projeye dahil olan ülkelerin sivil toplum örgütleri ve düşünce kuruluşları arasında iletişim kurulmalı ve aktif bilgi değişimi sağlanmalıdır. Bu anlamda TASAM gibi Türkiye'de faaliyet gösteren Türk Think-Tank'leri maddi ve teknik yönlerden desteklenmelidir.

7. Projeye dahil ülkelerde araştırma merkezlerinin kurulması ve geliştirilmesi için maddi ve teknik destek sağlanmalıdır.

8. Türk dilinin yaygınlaşması, eğitim ve öğrenimi için görsel ve işitsel araçlar çoğaltılmalıdır.
9. Projeler kapsamında öğrenci ve öğretim üyeleri seviyesinde konferans, seminer ve paneller düzenlenmelidir.
10. Hedef bölgelerde mesleki gelişim için kişisel ve genel yönetim seminerleri düzenlenmelidir.
11. Katılımcıların ifade ettiklerine göre; Türkiye'yi yurtdışında temsil eden diplomatlarımızın yerel halkla yeteri kadar iletişim kuramadığı görülmektedir. Bu nedenle Dışişleri Bakanlığı tarafından bölgeye gönderilen diplomatların söz konusu bölgelerin sosyolojik yapısını bilme ve bu konuda uzman olmalarına dikkat edilmelidir.
12. Türkiye'de yaşayan çeşitli bölgelerden gelip yerleşen göçmenlerin kültürü, gelenekleri, folkloru, mutfak kültürü ve sözlü edebiyat gelenekleri gibi özellikleri araştırılmalıdır. Özellikle bu göçmenlerin geldikleri yörelerde var olan ortak kavramlar tespit edilmeli; bir taraftan belgesellerden kurgu filmlerine kadar, gerçeklere, somut delillere dayanan, geniş kitleye hitap eden programlarla, bir taraftan da bilimsel çalışmalarla genel Türk kültürünü zenginleştiren ve birbiri ile kaynaşan çeşitli kültürlerin birlekteliğini gösteren tablo ortaya çıkartılmalıdır. Bu sayede Türkiye'nin, Avrupa standartlarından daha önce kurulan, kökleri eskilere dayanan çok kültürlülük ve hoşgörüyü esas alan bir geçmişinin olduğu gerçeği ortaya konabilir. Bu şekilde ortak bağlarımızın daha da güçlendirilmesi mümkün olacaktır.
13. Osmanlı coğrafyasının ve Orta Asya'nın çeşitli yerlerinden göçüp Türkiye'ye sığınan topluluklar hakkında araştırmalar yapılmalı, bu araştırmalar büyük bir özenle kültürel, tarihsel ve etno-antropolojik boyutlarda tutulmalıdır. Araştırma sonucu ortaya çıkacak olan tablo ise bir taraftan birbirine kaynaşmış kültürlerin güzelliğini, bir taraftan da hâlâ kriz bölgelerinde yaşayan toplulukların milliyetçilik akımları ile birlikte geçirdikleri ezilme, iltica, soykırım derecesini açık gösterecektir. Diğer taraftan aynı araştırma, Türkiye'de yaşayan 'göçmenlerin' ve anavatanlarında kalan akrabalarının Anadolu insanlarıyla aynı medeniyet unsurlarını ne derecede paylaştıklarını gösterecektir. Daha açık bir ifade ile; Avrupa edebiyatını, Amerikan edebiyatını, müziğini, filmi, geçmişini evlerimizden, okullarımızdan, kafelerimizden bile tanıyoruz. Kafa yapıları gibi kahramanları da her gün medya aracılığıyla evlere kadar girmektedir. Bu açıdan Türkiye ülke dışındaki olumsuz önyargıları ortadan kaldırmak, diğer taraftan Güneydoğu Avrupa ve Orta Asya'da etkisi sahasını genişletmek ve bunu korumak için, ilk olarak bölgede kendi ortak değerlerini tanıtmalı, ikinci olarak da Türk haber ajansı ve TRT'nin şubelerinin açılmasına özen göstermelidir. Türkiye bölgedeki olayları AP veya BBC gözüyle değil, bölgeye gidecek olan

kendi kadrolarının verdiği bilgilerle değerlendirmelidir. Bu nedenle de bu kadrolar bölgeyi bilen uzmanlardan seçilmelidir. Çünkü bölgedeki her türlü gelişmeleri yakından takip etmeyen, kültür alışkanlıkları, konuşulan dilleri bilmeyen muhabirlerden yarardan çok zarar gelebilir.

Sonuç olarak şunu ifade etmek gerekir; “Orta Asya ve Güneydoğu Avrupa’ya Yönelik Kısa Süreli Eğitim ve Etkileşim Programı” karşılıklı pek çok yeni bilginin öğrenilmesine zemin hazırlamış, hem Türkiye'nin tanıtımına katkısı olmuş, hem de bu bölgelerden gelen katılımcıların verdiği bilgilerden o ülkeler hakkında sağlıklı veriler elde edilmiştir.

Bu tür etkileşim programlarının daha sık yapılmasında büyük fayda vardır. Program sonrasında ülkelere dönen katılımcıların beraberlerinde Türkiye hakkında pek çok olumlu düşünceyle döndüklerini görmek de ayrıca memnuniyet vericidir.

Yrd. Doç. Dr. Kenan DAĞCI

9 Şubat 1973'te Kırşehir'de doğdu. İlk ve Orta öğrenimini Nevşehir ve Çankırı'da tamamladı. 1996 yılında İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünden iyi dereceyle mezun oldu. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde 1999'da Yüksek Lisans (MA), 2004'de de Doktora (Ph.D) derecesi aldı. 2005'de Kocaeli Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Yrd. Doç. olarak göreve başladı. Halen aynı bölümde Bölüm Başkan Yardımcılığı görevini yürütmektedir.

Avrupa Birliği ve Kapitalizm (TASAM Yayınları, 2005), Yeni Yüzyılda Afrika (Bülent Aras ve Hasan Selçuk ile birlikte editör, TASAM Yayınları, 2005) kitaplarının yazarıdır. 2004-2005 yıllarında Stratejik Öngörü Dergisi'nin editör yardımcılığını yapmıştır. Stratejik Öngörü Dergisinin yayın kurulu üyesidir. TASAM'da Küresel ve Bölgesel Güç Merkezleri Çalışma Grubunda Proje Yöneticisidir.

Çalışmaları Avrupa Birliği'nin Küresel ve Bölgesel Politikaları üzerine yoğunlaşmış bulunmaktadır. AB'nin Orta Doğu, Kafkaslar, Asya-Pasifik ve Balkan siyaseti üzerine çalışmalar yapmaktadır.

Elnur OSMANOV

2 Temmuz 1976 Azerbaycan'da doğdu. Bakü 1 nolu Fen Lisesi'ni 1993 yılında bitirdi.

1998 yılında Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi Uluslararası İktisat bölümünden onur derecesiyle mezun oldu. 2001 yılında Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İktisat bilim dalında yüksek lisansını tamamladı. Halen İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim dalında doktora yapmaktadır.

TASAM Ekonomi Çalışma Grubu'nda uzman olarak çalışmaktadır.